

WANDELGIDS

Provinciedomein het Zeebos

- I geschiedenis
- I flora
- I fauna
- I recreatie

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Kwaliteit. Het zit in ons.

Voor de inpoldering

Het Zeebos ligt dicht achter de kustlijn en is relatief laat ingepolderd. Voordien behoorde het tot de echte kustlijn en werd er zand afgezet; een ander deel lag net achter de kust en maakte deel uit van de slikken en schorren, die geregeld onder water kwamen en waar klei werd afgezet. Vandaar dat we er op geringe diepte onder de polderklei soms zand vinden.

De Evendijk

Waar nu de Zeebruggelaan ligt, werd omstreeks 1100 de Evendijk opgeworpen. Meer naar Zeebrugge toe, op Brugs grondgebied, vinden we de naam "Evendijk" en een restant van het dijklichaam terug. De Evendijk was een zeeverende dijk, die behoorde tot een dijkstelsel dat de zgn. Oudlandpolder omsloot. De Kalvekedijk, de Bloedlozendijk, de Krinkeldijk en de Romboutswervedijk maakten er deel van uit. Als een stormvloed in 1134 de kustvlakte teisterde en via het Sincfal het Zwin uitscheurde, hielden deze dijken en de erachter liggende polders stand.

De Graaf Jansdijk

Bij het begin van de 15e eeuw, onder impuls van Jan zonder Vrees, werd de verdere bedijking aangevat. De zgn. Graaf Jansdijk werd als zeeverende dijk opgeworpen. Tussen Blankenberge en Heist lag deze dijk ongeveer waar nu de Kustlaan loopt. Het zand voor het dijklichaam werd ter plaatse gewonnen. Daartoe werden er grote putten aan de kustzijde gegraven. In het natuurreservaat De Fonteintjes vinden we deze laagten nog terug. Tussen de Evendijk en de Graaf Jansdijk valt de Oudemaarspolder droog dankzij de afwatering via de Graaf Jansader. Een van de hoeven in deze polder is de hoeve "de Sol".

Twee dijkbreuken

Twee laaggelegen, door kreekresten doorsneden zilte weidegebieden in de Oudemaarspolder, zijn relictten van twee dijkdoorbraken. Het kleinste, gelegen net ten oosten van het Zeebos tegenaan de Graaf Jansader, is eigendom van de Provincie. Het tweede weidegebied ligt meer naar Zeebrugge toe. Hier was de dijkbreuk en de overstroming veel omvangrijker. Daarvan getuigen het huidige kreekrestant en de vochtige weiden.

Stad Blankenberge en de Provincie West-Vlaanderen

Op het Gewestplan "Brugge en Oostkust" (1976) werden de hoeve en de gronden van "de Sol" als toeristisch recreatiepark ingekleurd. In 1979 koopt de stad Blankenberge het complex. Voor deze aankoop krijgt de stad een jaar later rijkssubsidie omdat de hoeve "de Sol" als openbaar park ingericht zal worden. Volgens een ingemetselde gevelsteen in de hoevewoning werd in 1981 de eerste steen gelegd voor het TRP; de toegangswegen werden beplant ... en daarna duurde het tien jaar voor een nieuw schepencollege het initiatief voortzette. In 1995 lanceerde de Blankenbergse gemeenteraad het project "Zeebos". Een studie-bureau stelde een haalbaarheids- en een ontwikkelingsmodel op. Met het stadsbestuur van Brugge werd een protocol afgesloten en de gronden van de hoeve "de Sol" werden voor 99 jaar in erfpacht gegeven aan de Provincie West-Vlaanderen. In de lente 1998 werd de beplanting van het nieuwe provinciedomein uitgevoerd. Op de zware kleigrond, net achter de duinenrij, werd gekozen voor volgende boomsoorten: els, abeel, es, schietwilg, esdoorn en populier. In mindere mate werd gebruik gemaakt van eik, boskers, veldesdoorn en struiken zoals melidoorn en sleedoorn.

Start van de bosplanting

Een trage start

In het winderige klimaat net achter de kustlijn en zonder enige beschutting kregen de jonge bomen en struiken het hard te verduren. Hun zomerse groeischeut waaide tijdens de winter kapot. Slechts de els en de witte abeel groeiden goed. Andere soorten kenden enkel een hoogtegroeï als ze beschut stonden. In eerste instantie werden elzenrijen dwars op de windrichting aangeplant. De slechtst groeiende bestanden werden later volledig met els bijgemengd. In de zomer van 2005 was het Zeebos reeds duidelijk als groenmassa aanwezig en werd het opengesteld voor de recreanten. Vanaf de duinenrij tussen Blankenberge en Zeebrugge had je er een panoramisch zicht op.

Uitbreiding en natuurinrichting

In eerste instantie werd het Zeebos in 2001 uitgebreid met de aankoop van 2ha24a weide en hooiland; gevolgd door de aankoop van 6ha akkerland in 2008 gelegen in vogelrichtlijngebied. Dergelijke gebieden werden in 1979 ingesteld door Europa en in 1988 aangewezen door de Vlaamse regering. Teneinde aan deze richtlijn te voldoen, werd in 2011 een natuurinrichtingsproject op deze gronden uitgevoerd. De akker werd omgezet in een niveaurijk weiland met laantjes en poelen, waar steltlopers en watervogels het naar hun zin hebben. Met de afgegraven grond werd een hoogte aangelegd waarop een observatiehut is voorzien.

In de omgeving

De Fonteintjes

De Fonteintjes omvatten een zestal duinplassen gelegen tussen de zeereepduinen en de Kustlaan. De vier eerste (20 ha) vanaf Zeebrugge worden door de vzw Natuurpunt beheerd. Het zijn achtereenvolgens het Eendenfontein, het Orchisfontein, het

Bosfonteintje en de Rietfontein. De twee laatste vijvers tegenaan Blankenberge zijn als visvijver in gebruik. De zes fonteintjes zijn van elkaar gescheiden door dwarsdijkjes, die als toegangsweg naar de duinen en het strand fungeren. Vanop deze dijkjes en vanop de 15e-eeuwse Graaf Jansdijk heb je een goed overzicht op deze kunstmatige duinpannen. Enkel in het Eendenfonteintje vind je open water. De andere fonteintjes worden gekenmerkt door het voorkomen van zeldzame orchideeën, bosvorming of rietbegroeiing. De Fonteintjes zijn enkel toegankelijk onder begeleiding van een gids (T 050 41 55 41 of 050 41 62 39).

De hoeve Raaswalle

De historische hoeve situeert zich aan de landkant van de Evendijk, nl. in de Oudlandpolder. Het mooie woonhuis ligt op een duidelijke terp. De hoeve is sinds 2004 als monument beschermd. Vroeger behoorde ook een waardevolle bergschuur tot de boerderij. Tijdens de Eerste Wereldoorlog legden de Duitsers in de omgeving een militair vliegveld aan. De hoge bergschuur stond in de weg en werd gesloopt; enkel een muur bleef behouden.

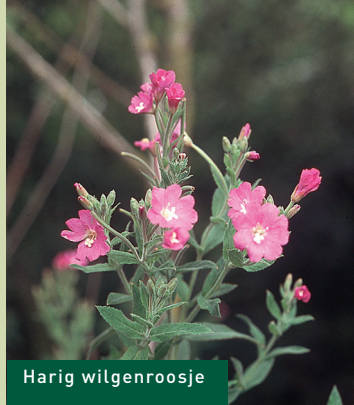

Een kleurrijk gezelschap

In de jonge bebossingen van het Zeebos of in de rand ervan kun je een kleurig gezelschap vinden. **Wilde peen, jacobskruiskruid, dubbelkelk, aardaker, heeblaadje, koninginnenkruid** en **harig wilgenroosje** vrolijken er de zomer op. Koninginnenkruid en het harig wilgenroosje zijn de grootste. De bloemschermen van het koninginnenkruid zijn rozewit tot rozerood gekleurd. Zweefvliegen, bijen en voornamelijk vlinders komen er op af. Het harig wilgenroosje bloeit rood. Jacobskruiskruid, heeblaadje en dubbelkelk zorgen voor een mooi contrast met hun gele bloeiwijzen. De wilde peen biedt plaatselijk een uitbundig boeket van witte bloemtillen. Als schermbloemige valt hij niet te miskennen, na de bloei klitten de vruchten aaneen, waardoor een bolvormig geheel ontstaat. Aardaker is een middelhoge klimplant die mooi purperrood bloeit en op "reukerwt" lijkt. De aardaker vormt een knol, die vroeger als voedsel werd gegeten. In de polder is het een zeldzame plant langs wegbermen of in akkerranden. Dubbelkelk is ook zo'n typische plant van polderse akkerkanten of overhoekjes. Zijn stekelige beharing geeft hem een ruig uiterlijk, maar als een- of tweejarige zomerbloeier is hij veel-

Koninginnenkruid

Harig wilgenroosje

Moerasandoorn

Heelblaadje

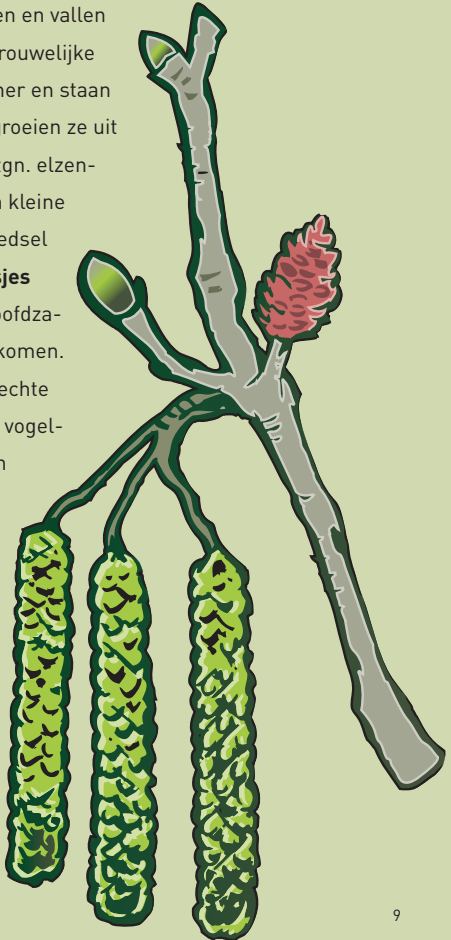

Jacobskruiskruid

eer onschuldig. Zijn gele bloemen hebben een dubbel omwindsel, vandaar zijn Nederlandse naam.

Zwarte els, elzenhaantje en sijsjes

De **zwarte els** is de best groeiende boom in het Zeebos. Als soort is hij het meest geschikt voor plaatsen met drassige bodem en stagnerend water. Hij doorwortelt onrijpe grond en blijkt goed bestand tegen zeewind. Vandaar dat we hem veelvuldig terugvinden in de bosgedeelten van het provinciedomein. Een winterse els geeft een zwarte indruk door zijn donkere schors en de elzenpropjes. Na de hazelaar is hij de vroegste winterbloeier. Lang voor het ontluiken van de bladeren verschijnen zijn katjes. De gele, mannelijke katjes hangen en vallen na de bloei af. De rode vrouwelijke katjes zijn heel wat kleiner en staan rechtop. Na bestuiving groeien ze uit tot kleine kegeltjes, de zgn. elzenpropjes. Hun zaadjes zijn kleine nootjes, die het hoofdvoedsel vormen voor sijsjes. **Sijsjes** zijn wintergasten, die hoofdzakelijk in het najaar voorkomen. Sommige jaren kennen echte invasies van deze kleine vogeltjes, tijdens andere jaren

Zwarte els

zie je ze zelden. De larven van het **elzenhaantje** kunnen een blad behoorlijk kaal vreten zodat enkel een nerfskelet overblijft. De kevers zelf eten niet veel, enkel de vrouwtjes moeten wat meer eten om eieren te kunnen afzetten. Ze hebben een blauwe kleur die in de zon schittert.

Bloeiende roosachtigen

De familie van de rozen zorgt voor een witte aankleding van het lentebos. In het voorjaar is het de **sleedoorn** die de bosrand opfleurt. Honderden witte bloempjes kleuren de winterkale takken. Wat later ontluikt de **boskers**: witte kersenbloempjes tussen rood-groene bladeren. Het bos staat al volledig in blad als de **meidoorn** bloeit. Deze kleine boom tooit zich begin mei met trosjes van roze-witte bloempjes, die aangenaam ruiken. Wat later

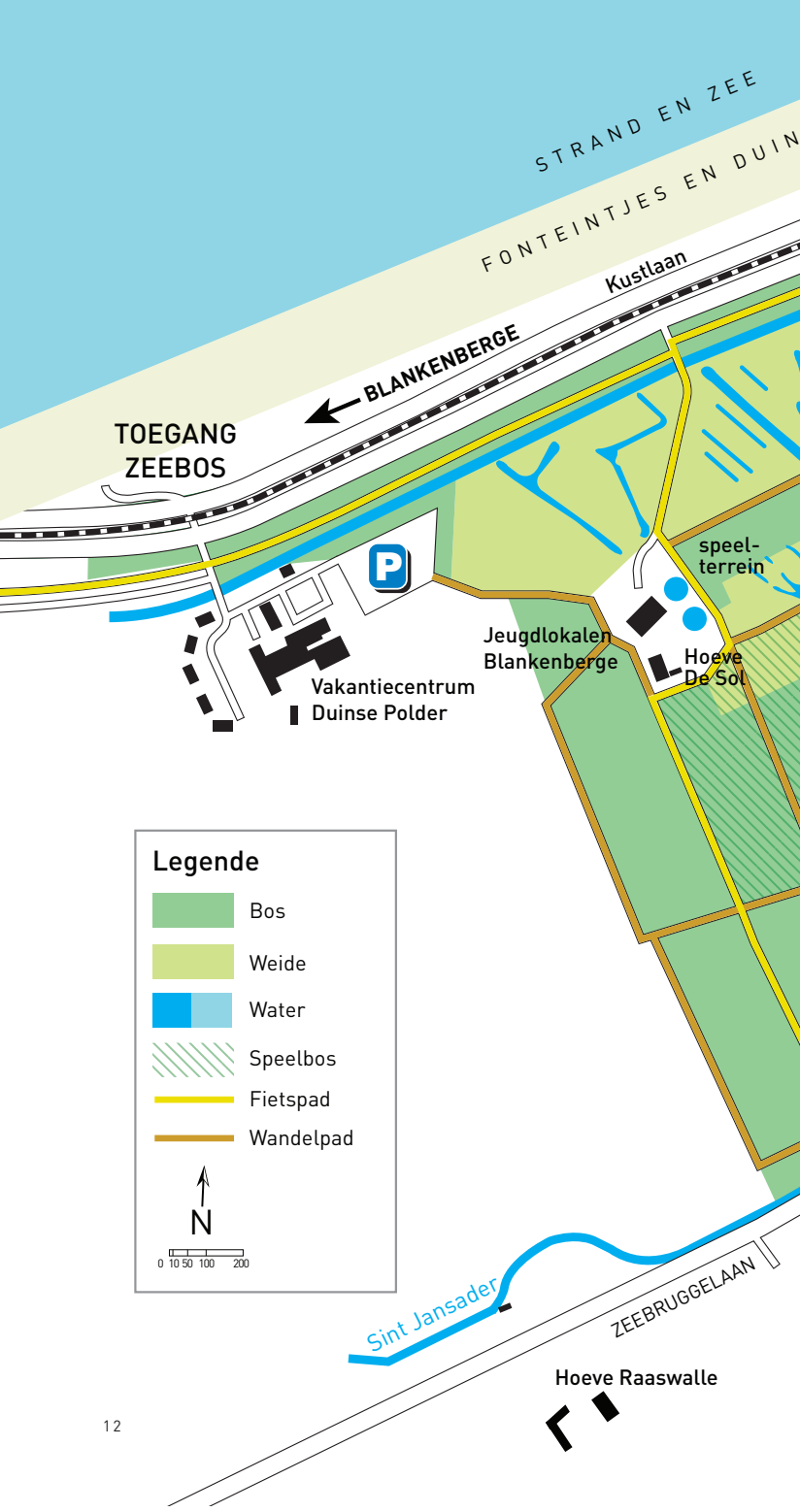
Wilde peen

zorgen de **bramen** voor de laatste witte toets. In de bosrand of in het nog ijle bos vormen zij grote struwelen. De rozenfamilie bezit een geweldige veelvormigheid. Naast de rozen behoren de meeste fruitbomen van onze streken ertoe: appel, peer, pruim, kers, abrikoos, perzik, braam, framboos en aardbei. Bij diverse groepen van roosachtigen is de soortvorming nog in volle ontwikkeling; dit is onder meer het geval bij de rozen en bij de bramen. Vandaar dat we bij deze laatste ook in het Zeebos diverse soorten aantreffen

Braam

die weinig van elkaar verschillen en geen duidelijke soortnaam hebben. Maar niet getreurd, ze zorgen voor lekkere bessen in de nazomer.

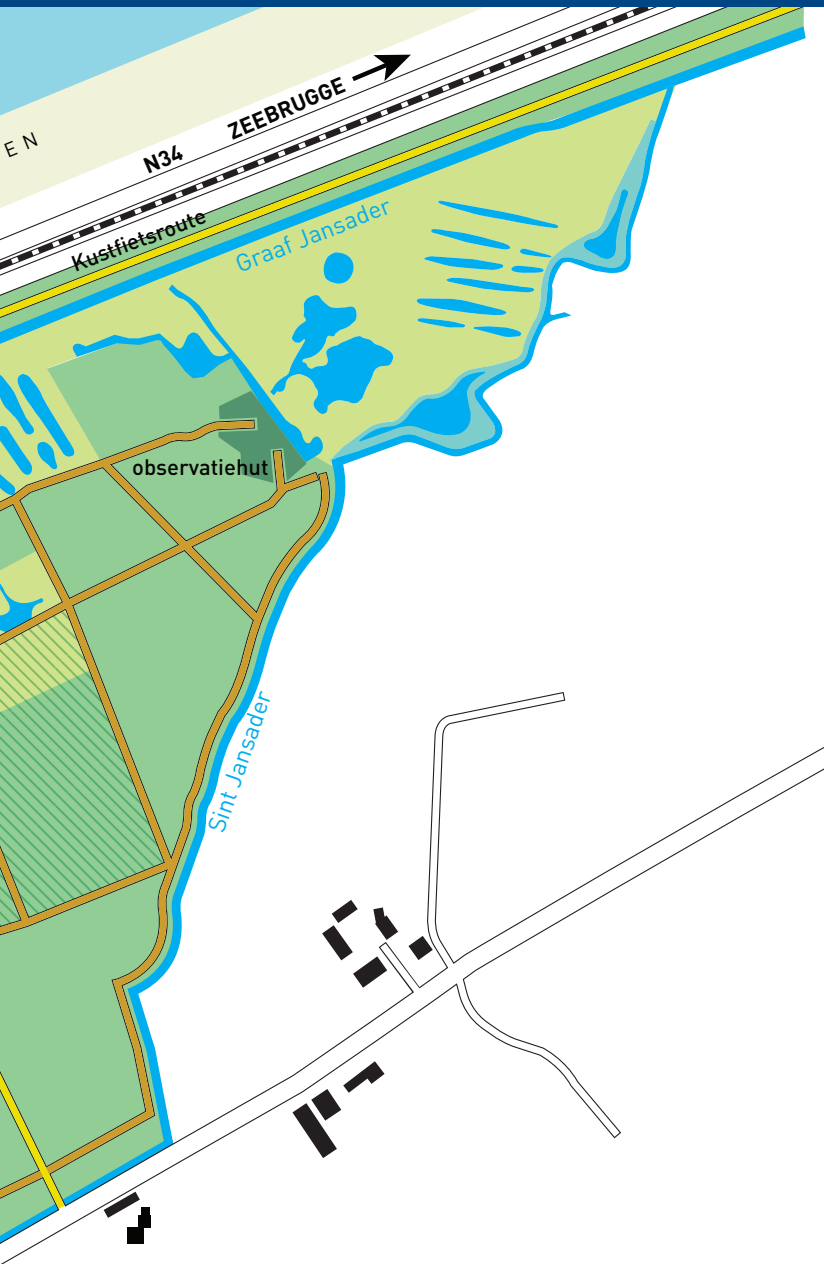

Legende

- Bos
- Weide
- Water
- Speelbos
- Fietspad
- Wandelpad

N

0 10 50 100 200

Een snelle, een trage en een biddende

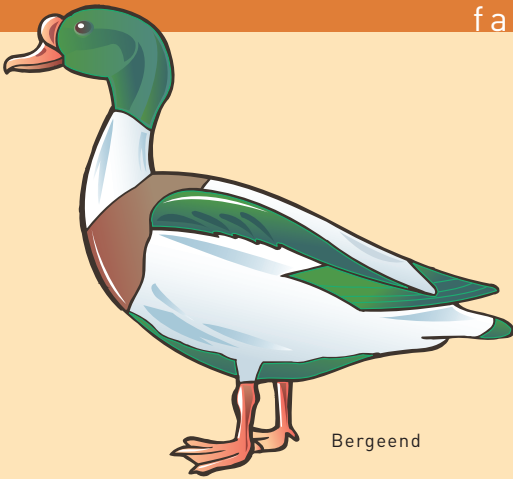
De oplossing van dit raadsel moet je bij de roofvogels zoeken: de snelle is de **sperwer**, de trage de **bruine kiekendief** en de biddende de **torenvalk**. De sperwer is immers een snelle jager die veelal in glijvlucht de oneffenheden van een terrein volgt of tussen de bomen doorschiet om bij verrassing zijn prooi te slaan. De bruine kiekendief is de grootste van de drie en zweeft langzaam over de begroeiing. Daardoor kun je hem lang volgen en zie je dat hij zijn vleugels licht naar boven houdt met de punten ervan nog wat hoger. De soepelheid van zijn glijvlucht is uniek: de schommelingen en plotse wendingen lijken soms op een soort dans.

Bruine kiekendief

Toch kan de kiekendief zich ook vliegensvlug omkeren om een te laat opgemerkte prooi te slaan. De torenvalk is ongeveer zo groot als een sperwer en met zijn lange staart

lijkt hij er ook op. Maar zijn manier van jagen is volledig anders. Hij vliegt tot tien à vijftien meter hoog en zoekt daar zijn evenwicht t.o.v. de wind. Door met zijn vleugels te slaan, zijn lichaam wat op te tillen en zijn staart als stabilisator verticaal te houden, slaagt hij er in om ter plaatse in de lucht te blijven hangen: dit wordt "bidden" genoemd. Van hoog in de lucht speurt hij de grond af, op zoek naar muizen, en als hij zijn prooi ontdekt, duikt hij erop af. Veelal zijn de muizen hem echter te vlug af zodat hij met lege poten terug naar omhoog vliegt om opnieuw te "bidden".

Bergeend

Scholekster en bergeend

Beide vogelsoorten laten zich geregeld zien in het Zeebos. Ze broeden in het domein of in de nabije omgeving ervan. Zowel de **scholekster** als de **bergeend** waren vroeger uitsluitend kustbewoners, maar sinds meerdere decennia trekken ze verder landinwaarts. Het zijn echte aanpassingskampioenen, die zich in diverse omstandigheden en milieus integreren. De scholekster behoort tot de steltlopers en heeft een zwart-wit verenpak en rode snavel en poten. Zijn "te-piet-te-piet"-geluid is zo typisch dat hij in Nederland ook "bonte piet" genoemd wordt. In tegenstelling tot andere weidevogels voedt hij zijn jongen in het nest, vandaar dat

Scholekster

scholeksters ook op platte daken broeden. Ook de bergeend draagt een bont pakje: afgewisseld zwart, wit en kastanjebruin, een rode snavel en een donkergroene kop. Hij nestelt in oude konijnen- of andere holten, maar ook onder dicht struikgewas. Soms ligt de broedplaats ver van het water. Beide ouders zorgen voor de begeleiding van de jongen. Bij eenden is dit veeleer uitzonderlijk, meestal draait het vrouwtje hier alleen voor op.

Patrijs, haas en houtsnip

De **patrijs** voelt zich goed thuis in en rond het Zeebos. Als oorspronkelijke steppebewoner heeft hij zich aan open agrarisch gebied, heidevelden en hoogvenen aangepast. Hij verlangt echter een kleinschalig landschap met onbespoten bermen en ruigten. Daar vindt hij zijn kostje van planten, insecten en ander klein grut.

Patrijs

Het aantal patrijzen is al enkele decennia onrustbarend aan het dalen. Het sterk veranderde agrarische landschap, de gewijzigde teelten en teeltvormen zijn de hoofdoorzaak van deze terugval. Doordat in het Zeebos sommige bomen slecht groeiden, waren bepaalde percelen veeleer als ruigte dan als bos te beschouwen. Een ideale plaats voor de patrijs maar ook voor de **haas**. De haas heeft ongeveer dezelfde problemen als de patrijs wat zijn leefgebied betreft. Toch weet hij zich vooralsnog beter te hand-

haven. Ook voor hem vormt het Zeebos een positieve aanwinst. Verdwenen ruige hoekjes langs wegen, waterkanten of grenzen tussen percelen worden ruimschoots gecompenseerd door het overvloedig aanbod in het Zeebos. De **houtsnip** laat zich niet gemakkelijk zien, enkel als hij gestoord wordt, vliegt hij in snelle zigzagvlucht weg. In het Zeebos vindt hij zijn ideale stek: vochtig, goed gesloten struweel en bos. Daar kan hij in alle rust rond-scharrelen en foerageren. In het najaar en de winter is hij er een trouwe gast; om te broeden zoekt hij rustiger oorden op.

recreatie

Het Zeebos is voornamelijk een wandelbos, dat windluwte en schaduw biedt en je toelaat om op een rustige manier van natuur en landschap te genieten. In het bos zelf kun je korte of langere wandelingen maken. Een nog grotere wandeling is ook mogelijk; daarvoor moet je de Koninklijke Baan of kustweg dwarsen, waar je aan de overkant het reservaat De Fonteintjes vindt, evenals de duinen en het strand. Door het provinciedomein loopt een fiets- en ruitersdoorsteek die de Zeebruggelaan-Evendijk verbindt met de kustfietsroute tussen Zeebrugge en Blankenberge. Een deel van het bos is als speelbos ingericht, en hierbij aansluitend liggen recreatieweiden en een avontuurlijk speelterrein. De natuurlijke

zones, nl. natte weide en kreekrestanten, kun je het best vanaf de observatiehut langs de Kustfietsroute bekijken.

De vroegere hoeve de Sol werd afgebroken en in oktober 2006 werd de eerste steen gelegd voor een groot jeugdgebouw waarin de scouts en gidsen Zannekin & Blauwvoet, chiro Bloemkine en KSA Scarhoutstede een onderkomen vinden.

Provinciedomein het Zeebos

info:

Provinciehuis Boeverbos
Minawa
K. Leopold III-laan 41 8200 St-Andries
T 050/40 32 57

tekst:

J. Mahieu

fotos:

J. Mahieu, P. Vandevoorde

layout en illustraties:

To the point (Zwevezele)

druk:

Communicatie-Grafische dienst Provincie

dep.:

D/2012/0248/21